

लोक सेवा आयोग
नेपाल न्याय सेवा, नेपाल प्रशासन सेवा (सामान्य प्रशासन र लेखा समूह), नेपाल लेखापरीक्षण सेवा र
संघीय संसद सेवाका राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, खरिदार वा सो सरह
पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रम योजनालाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

द्वितीय चरण :- अन्तर्वार्ता (Interview)

पूर्णाङ्क :- ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान	१००	४०	वस्तुगत (Objective)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	५० प्रश्न × २ अङ्क	४५ मिनेट
द्वितीय	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान	१००	४०	विषयगत (Subjective)	छोटो उत्तर (Short Answer) लामो उत्तर (Long Answer)	१२ प्रश्न × ५ अङ्क ४ प्रश्न × १० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट

द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता

पत्र /विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०	बोर्ड अन्तर्वार्ता (Board Interview)

द्रष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।
- माथि उल्लिखित सेवाका सबै समूहको लागि प्रथम र द्वितीय पत्र/विषयको विषयवस्तु एउटै (Common) र अनिवार्य हुनेछ ।
- लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा नेपाली हुनेछ । तर विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा अंग्रेजी शब्द कोष्ठभित्र राखेर समेत प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक हुने परीक्षामा परीक्षार्थीले उत्तर लेख्दा अंग्रेजी ठूलो अक्षरहरू (Capital letters): A, B, C, D मा लेख्नुपर्नेछ । सानो अक्षरहरू (Small letters): a, b, c, d लेखेको वा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए सबै उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- परीक्षामा परीक्षार्थीले मोबाइल वा यस्तै प्रकारका विद्युतीय उपकरण परीक्षा हलमा लैजान पाइने छैन ।
- विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अंकको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
- विषयगत प्रश्न हुनेका हकमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोहीखण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिइए अनुसार हुनेछ ।

लोक सेवा आयोग

नेपाल न्याय सेवा, नेपाल प्रशासन सेवा (सामान्य प्रशासन र लेखा समूह), नेपाल लेखापरीक्षण सेवा र संघीय संसद सेवाका राजपत्र अर्न्कित द्वितीय श्रेणी, खरिदार वा सो सरह पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि पाठ्यक्रम

१३. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्भन्नु पर्दछ ।
१४. प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
१५. यस भन्दा अगाडि लागू भएका माथि उल्लेखित सेवा, समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ ।
१६. पाठ्यक्रम लागू मिति : - २०७८/११/१९

लोक सेवा आयोग
नेपाल न्याय सेवा, नेपाल प्रशासन सेवा (सामान्य प्रशासन र लेखा समूह), नेपाल लेखापरीक्षण सेवा र
संघीय संसद सेवाका राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, खरिदार वा सो सरह
पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्माक परीक्षाको लागि पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र : सामान्य ज्ञान

१. नेपालको भूगोल (६ प्रश्न × २ अङ्क = १२ अङ्क)
- १.१ नेपालको भौगोलिक अवस्था र धरातलीय स्वरुप
१.२ प्राकृतिक स्रोतहरू : किसिम, उपलब्धि र वर्तमान अवस्था
१.३ भौगोलिक विविधता, हावापानी र जनजीवन सम्बन्धी जानकारी
२. नेपालको इतिहास (६ प्रश्न × २ अङ्क = १२ अङ्क)
- २.१ प्राचीन इतिहास (किराँतकाल, लिच्छविकाल र मध्यकाल) को सामाजिक र आर्थिक अवस्था
२.२ नेपालको आधुनिक इतिहास र महत्वपूर्ण घटनाहरू
३. सामाजिक र सांस्कृतिक अवस्था (६ प्रश्न × २ अङ्क = १२ अङ्क)
- ३.१ नेपालको सामाजिक अवस्था
३.२ मूर्त तथा अमूर्त संस्कृति (धर्म, जातजाति, भाषाभाषी, परम्परा, कला, साहित्य, सङ्गीत र पूरातात्विक महत्वका सम्पदाहरू)
४. नेपालको आर्थिक अवस्था (८ प्रश्न × २ अङ्क = १६ अङ्क)
- ४.१ आर्थिक परिसूचकहरू (आर्थिक वृद्धि, कुल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रति व्यक्ति आय, विप्रेषण, वैदेशिक लगानी, वैदेशिक सहयोग)
४.२ नेपालको आर्थिक अवस्था (कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन र पूर्वाधार विकास)
४.३ चालु आवधिक योजना र सरकारी बजेट प्रणालीसम्बन्धी जानकारी
५. शासनपद्धति र संविधान (८ प्रश्न × २ अङ्क = १६ अङ्क)
- ५.१ नेपालको संविधान (भाग १ देखि ५ सम्म र अनुसूचीहरू)
५.२ नेपालको शासन पद्धति तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार
५.३ लोकतन्त्र र मानव अधिकार, आवधिक निर्वाचन र वालिक मताधिकार
५.४ सहकारिताको अर्थ, महत्व तथा नेपालमा सहकारी क्षेत्रको वर्तमान अवस्था
५.५ निजामती सेवाको गठन, संगठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू, बहुवा, बिदा, विभागीय सजाय, अवकाश एवं कर्मचारीले पालन गर्नुपर्ने आचरण र कर्तव्यहरू सम्बन्धमा निजामती सेवा ऐन र नियमावलीमा भएका व्यवस्थाहरू
६. अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध र अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्था (५ प्रश्न × २ अङ्क = १० अङ्क)
- ६.१ नेपालका छिमेकी देशहरू तथा बेलायत, अमेरिका र जापानसँगको सम्बन्ध
६.२ संयुक्त राष्ट्र संघ र यसका विशिष्टकृत संस्था र गतिविधिहरू
६.३ क्षेत्रीय संगठन: सार्क, विमस्टेक र आसियान
७. विज्ञान प्रविधि, जनस्वास्थ्य र वातावरण (५ प्रश्न × २ अङ्क = १० अङ्क)
- ७.१ मानव जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने विज्ञानका प्रमुख आविष्कारहरू र सूचना तथा सञ्चार प्रविधि
७.२ जनस्वास्थ्य, रोग, खाद्य र पोषण सम्बन्धी जानकारी
७.३ दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने वस्तुहरू साबुन, प्लाष्टिक, रेसा, काँच, मल र किटनाशक औषधी
७.४ दिगो विकास, जैविक विविधता, जलवायु परिवर्तन, वातावरण व्यवस्थापन, प्रदुषण व्यवस्थापन र जनसंख्या व्यवस्थापन सम्बन्धी जानकारी
८. समसामयिक गतिविधिहरू (६ प्रश्न × २ अङ्क = १२ अङ्क)
- ८.१ राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक गतिविधिहरू
८.२ महत्वपूर्ण व्यक्तित्व तथा विचारकहरू सम्बन्धी जानकारी

लोक सेवा आयोग
नेपाल न्याय सेवा, नेपाल प्रशासन सेवा (सामान्य प्रशासन र लेखा समूह), नेपाल लेखापरीक्षण सेवा र
संघीय संसद सेवाका राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, खरिदार वा सो सरह
पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्माक परीक्षाको लागि पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र : सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान

खण्ड (A) : 40 अङ्क	४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क
	२ प्रश्न × १० अङ्क = २० अङ्क

१. कार्यालय व्यवस्थापन र सार्वजनिक व्यवस्थापन

१.१ कार्यालय र कर्मचारी

- १.१.१ कार्यालय (Office) : परिचय, महत्व, कार्य र प्रकार
- १.१.२ सहायक कर्मचारीका कार्य र गुणहरू
- १.१.३ कार्यालय स्रोत साधन (Office Resources): परिचय र प्रकार

१.२ कार्यालय कार्यविधि (Office Procedure)

- १.२.१ पत्र व्यवहार (Correspondence): परिचय, उद्देश्य, चिठी/पत्रका गुण र प्रकार
- १.२.२ दर्ता र चलानी (Registration & Dispatch) : परिचय र महत्व,
- १.२.३ अभिलेख व्यवस्थापन (Record Management) र फाइलिङ (महत्व र किसिम)
- १.२.४ टिप्पणी, निर्णय र प्रतिवेदन (प्रक्रिया र महत्व)
- १.२.५ कार्यालयमा सञ्चार : महत्व, किसिम र साधन
- १.२.६ बैठक व्यवस्थापन तथा निर्णय अभिलेख (Minuting)
- १.२.७ जनसम्पर्क र सेवाग्राही गुनासो व्यवस्थापनको तरिका र विधि

१.३ निजामती सेवा ऐन र नियमावलीमा भएका देहायका व्यवस्थाहरू

- १.३.१ निजामती सेवाको गठन, संगठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू
- १.३.२ कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, विदा, विभागीय सजाय र अवकाश
- १.३.३ कर्मचारीले पालन गर्नुपर्ने आचरण र कर्तव्यहरू

१.४ सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अर्थ, सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका र माध्यमहरू

१.५ सार्वजनिक बडापत्र (Public Charter) : महत्व र आवश्यकता

१.६ व्यक्तिगत घटना दर्ता (Vital Registration)

१.७ राष्ट्रिय परिचय-पत्र (National Identity Card)

१.८ विद्युतीय शासन प्रणाली (E-governance) को सामान्य परिचय

१.९ व्यवस्थापनको अवधारणा तथा सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, उत्प्रेरण र नेतृत्व सम्बन्धी जानकारी

१.१० सरकारी सेवामा मानव संसाधन व्यवस्थापन र कर्मचारीको वृत्तिविकास

१.११ मानवीय मूल्य मान्यता (Human Values), नागरिक कर्तव्य र दायित्व (Civil Rights & Duties) तथा अनुशासन (Discipline)

१.१२ सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ को परिच्छेद १, २, ४ र ५

१.१३ सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को परिच्छेद १, २ र ४

१.१४ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को परिच्छेद १ र २

१.१५ संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ को परिच्छेद २ (संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको अन्तरसम्बन्धका आधारहरू)

१.१६ संघीय संसद सचिवालय सम्बन्धी ऐन र नियमावलीहरू

खण्ड (B) : 30 अङ्क	४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क
	१ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

२. लेखा प्रणाली र आर्थिक प्रशासन

२.१ लेखा र लेखा प्रणाली : परिचय, उद्देश्य र विशेषताहरू

२.२ सरकारी बजेट : अर्थ र महत्व तथा बजेट सूचना प्रणाली (LMBIS) सम्बन्धी जानकारी

लोक सेवा आयोग

नेपाल न्याय सेवा, नेपाल प्रशासन सेवा (सामान्य प्रशासन र लेखा समूह), नेपाल लेखापरीक्षण सेवा र संघीय संसद सेवाका राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, खरिदार वा सो सरह पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागि पाठ्यक्रम

- २.३ एकल खाताकोष (TSA), राजश्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (RMIS), कम्प्युटराइज्ड सरकारी लेखा प्रणाली (CGAS) र धरौटी लेखा सम्बन्धी जानकारी
- २.४ कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयको काम र कर्तव्य
- २.५ नेपालको संविधानको संघीय आर्थिक कार्यप्रणाली
- २.६ लेखा परीक्षणको परिचय, उद्देश्य र प्रकार
- २.७ बेरुजु र बेरुजु फर्छ्यौट
- २.८ तथ्याङ्क तथा अभिलेख प्रणाली (बैंक भौचर, रसिद र विलभर्पाइ), गोश्वारा भौचर, बैंक नगदी किताब, बजेट हिसाब, मास्केबारी, खर्चको फाँटवारी, बैंक हिसाब विवरण र आर्थिक विवरण
- २.९ जिन्सी व्यवस्थापन : माग फाराम, खरिद आदेश, दाखिला रिपोर्ट, जिन्सी खाता, जिन्सी निरीक्षण, खरिद र लिलाम
- २.१० सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ (सार्वजनिक वस्तु तथा सेवा खरिदका विधि र प्रकृया)
- २.११ मूल्य अभिवृद्धि कर : परिचय, दर्ता र खारेजी प्रक्रिया, कर विवरण दाखिला, कर कट्टी सम्बन्धी व्यवस्था तथा कर लाग्ने र नलाग्ने वस्तु सम्बन्धी जानकारी
- २.१२ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र नियमावली २०७७ (आन्तरिक नियन्त्रण तथा लेखापरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था)
- २.१३ आयकर ऐन, २०५८ को परिच्छेद १७ (भुक्तानी कर कट्टी सम्बन्धी व्यवस्था)
- २.१४ लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ (दफा ८- लेखापरीक्षण गर्ने विषय)
- २.१५ भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४
- २.१६ नेपालको चालु आवधिक योजना (उद्देश्य, रणनीति, प्राथमिकता र लक्ष्य)

खण्ड (C) : 30 अङ्क	४ प्रश्न × ५ अङ्क = २० अङ्क
	१ प्रश्न × १० अङ्क = १० अङ्क

३. संविधान र कानून

- ३.१ नेपालको संविधान
 - ३.१.१ मौलिक हक र कर्तव्य, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व, राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँड, संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीच अन्तरसम्बन्ध र अनुसूचीहरू
- ३.२ कानून र न्याय सम्बन्धी जानकारी
 - ३.२.१ कानूनको अर्थ, महत्व र कानूनका स्रोतहरू
 - ३.२.२ ऐन, नियम, विनियम, गठन आदेश र राजपत्रको सामान्य परिचय
 - ३.२.३ अदालतका तह, संरचना र क्षेत्राधिकार
 - ३.२.४ हकद्वैया, हदम्याद, म्याद र तारिखको परिचय
 - ३.२.५ लिखतमा पुर्याउनु पर्ने रीत, दर्ता र दरपीठ
 - ३.२.६ म्याद तामेली
 - ३.२.७ जाहेरी दरखास्त, पक्राउ पूर्जा, बरामदी मुचुल्का, अभियोगपत्र र प्रारम्भिक सुनुवाइ
 - ३.२.८ निःशुल्क कानूनी सहायता
 - ३.२.९ मुलुकी देवानी संहिता र देवानी कार्यविधि संहिताका प्रमुख विशेषताहरू
 - ३.२.१० मुलुकी अपराध संहिता र मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिताका प्रमुख विशेषताहरू
 - ३.२.११ साक्षिपत्र कार्यविधि ऐन, २०२८
- ३.३ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, महालेखा परीक्षकको कार्यालय, लोक सेवा आयोग, निर्वाचन आयोग, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र संघीय संसद सचिवालयको परिचय तथा कार्यहरू